

ODED YINON'UN "İSRAİL İÇİN BİR STRATEJİ RAPORU" NUN DEĞERLENDİRİLMESİ AN EVALUATION OF ODED YINON'S "A STRATEGY REPORT FOR ISRAEL "

Ünal ACAR*

Öz

1980'li yılların başında dünya dengeleri yeniden kurulurken, İsrail Devletinin stratejisini açıklayan raporlar da yayınlanmıştır. Oded Yinon raporu da bunlardan sadece bir tanesidir. Günümüzde yaşanan çatışmaları anlayabilmek için bu raporların önemi büyüktür.

Bu nedenle sorun analiz edilirken, tarihi süreç ve küresel aktörlerle birlikte düşünülmelidir. İsrail düşmanlığını ön plana çıkararak Orta Doğu ülkelerinin otoriter rejimleri, hiçbir strateji üretmezken, İsrail ve batılı birçok düşünür, bölgenin geleceği üzerine strateji üretmiş, bir kısmını da dünya kamuoyu ile paylaşmışlardır. Makalemizin konusu olan, Oded Yinon'un yazdığı "1980'lerde İsrail için bir strateji" raporu; *İsrail'in Orta Doğu ülkelerini bölme stratejisinin en açık ve ayrıntılı anlatımıdır. Ortadoğu ülkelerinde yaşayan Kürt, Şii, Sünni grupların birbirleriyle nasıl savaştırılması gerektiğini anlatan bir rapordur. Raporun önemi, günümüzde yaşanan olaylara etkisinin yanında, önerdiği stratejinin acımasızlığında da gizlidir.*

Anahtar Kelimeler: Oded Yinon, Strateji, Petrol, Küresel Güç, Ortadoğu.

Abstract

At the beginning of the 1980s, while the world's equilibrium was being reestablished, the State of Israel also printed reports on Yinon and similar strategists to create public opinion in order to achieve its goals. Yinon's report is just one of them. The importance of these reports is great to understand this historical period.

When the problem is analyzed for this reason, it should be considered together with the historical process and global actors. While the authoritarian regimes of the Middle Eastern countries, which prevailed the enemy of Israel, did not produce any strategy, many Israeli and westerners produced a strategy for the future of the region and shared some of them with the world public opinion. A report by Oded Yinon, "Our Strategy for Israel in the 1980s" It is the clearest and most detailed account of Israel's strategy of dividing the Middle East countries to date. It is a report about how the Kurdish, Shiite and Sunni groups in the Middle East countries should fight each other. The report's preeminence is hidden in the cruelty of the strategy it offers, as well as its influence on the events that are happening today.

Keywords: Oded Yinon, Strategy, Oil, Global Power, Middle East.

GİRİŞ

Birçok faktöre bağlı olarak gelişen ulusal ve uluslararası sorunları tek bir nedene bağlayıp, o nedeni ortadan kaldırarak sorunları çözeceğimize inanmak, sorunu daha da çözümsüz hale getirebilir. SSCB'nin dağılmasından sonra Orta Asya ve Kafkasya'da yaşanan renkli devrimler ve daha sonra Arap ülkelerinde yaşanan "Arap Baharı", Arap halkının değişim talepleri ile Batılı ülkelerin Ortadoğu'nun haritalarını değiştirme planlarının aynı zamana denk gelmesini *tesadüf* olarak açıklamanın ne derece isabetli bir analiz olduğunu günümüzde yaşanan olaylar göstermektedir. Amaç ulusal veya bölgesel politikayı anlayabilmek ise, dünyanın bütün değişkenlerini dikkate almak gerekir. Çünkü dünya, karşılıklı bağımlılık içinde her ülkenin birbirini etkilediği ve etkilendiği ilişkiler ağından oluşmaktadır. Geleceğin muhtemel olaylarını öngörebilecek bilgiye sahip olmak için de tarihi süreci çok iyi bilmek gerekir. Günümüzü anlamak geçmiş zamanları bilmekle mümkün olur. Bu nedenle günümüz olaylarını sağlıklı analiz edebilmek için, güç dengelerini, geçmişi ve günümüzü çok iyi bilmek gerekir. Bunları bilmeden yapılan analizlerin yanıltıcı olma olasılığı çok yüksektir.

Soğuk savaşın sona ermesi ve ABD'nin Irak'ı işgali ile başlayan Orta Doğuyu şekillendirme süreci, 2011 Ocak ayında ekonomik krizi protesto eden bir kişinin Tunus'ta kendini yakma girişimiyle başlayan, insanların aniden sokaklara dökülmesi şeklinde kendini gösteren ve bilgisayar ortamında sosyal paylaşım ağlarıyla genişleyen isyanın sadece Tunus ile sınırlı kalmayıp, Arap ülkeleri içerisinde önemli bir konuma sahip olan Suriye, Mısır ve Libya'ya yayılması, Suriye ve Libya'da yıllarca sürececek bir iç savaşa dönüşmesine ve bölgenin istikrarsızlaşmasına neden oluyordu. Olayların başlamasıyla birlikte, ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, barışçı protestoculara ve sivil toplum kuruluşlarının demokratik haklarını kullanmasına izin verilmesini, siyasal ve ekonomik reformlar için derhal harekete geçilmesini vurguluyordu. Barack Obama'da, düzenlenen barışçıl protestoculara karşı, şiddet kullanmaktan kaçınılması çağrısında

* Dr. İçişleri Bakanlığı (E) Daire Bşk, uacar@hotmail.com.

bulunuyordu. ABD'nin geçmişten farklı olarak diktatörlerden yana tavır koymama nedeni olarak, ayaklanan ülke halklarının yaşam kalitelerini yükseltmek, daha fazla demokrasi ve daha fazla insan hakları olmadığını, yüzbinlerce sivil masum insanın ölmesinden ve ülkelerini terk etmelerinden sonra anlayabiliyoruz. İsrail Devletinin kurulduğu 1948 yılından günümüze kadar bölgede yaşanan çatışmalarda milyonlarca Müslümanın ölmesi, sakat kalması, yaralanması ve ülkesini terk etmek zorunda kalmasına karşın, sadece İsrail'in bu süreçte daha da güçlenmesini tesadüf olarak açıklayamayız.

Süleyman Demirel 12.08.1990 günü Körfez sorunu ile ilgili olarak TBMM'nin kapalı oturumunda yaptığı konuşmada: "... *Bush'a sorarsanız, demokrasiden insan haklarından, şundan bundan evvel gelir our national interest diyecektir. Kuveyt olayında izah etmeye çalıştık ki, Kavga petrol kavgası, dünya petrolünün yüzde 66'sı orada. Bir şey daha var. İsrail'den hiç ses çıkıyor mu? Çıkamaz.*"

Demirel'in de vurguladığı gibi İsrail sahneye çıkmadan, açıklamak istediği görüşlerini Oded Yinon ve benzerlerinin raporu üzerinden açıklamamayı tercih etmektedir. Theodore Herzl'in, 1897 yılında topladığı Dünya Siyonist Kongresinden günümüze kadar, İsrail devletinin sınırları, Siyonizm'in nihai coğrafyası ve hedefleri çok tartışılmasına rağmen hala gizemini korumaktadır.

SIYONİZM

Siyonizmi, Musevilerin Siyon dedikleri Kudüs'e dönerek, Süleyman tapınağını yeniden inşa edip, Eski Ahit'in ana prensibini yerine getirme düşüncesi olarak ifade edilir (Sand, 2011, 171). En kısa tanımı ise İsrail milliyetçiliğidir. Siyon kelimesi yaklaşık 2.500 yıldır Kudüs anlamında kullanılmasına rağmen, siyasal bir hareket olarak 19. Yüzyılda ortaya çıkmıştır (Oğan, 1997, 8). Siyasal bilimler literatürüne 1893 yılında Rus Yahudisi Nathan Birnbaum'un yayınladığı "Kendi Kendine Kurtuluş" adlı derginin 1 Nisan 1890 tarihli sayısında yazdığı "Die Nationale Wiedergeburt der Juedischen Volkes in seinem Lande als Mittel zur Loesung der Judenfrage" (Yahudi Sorunu'nun Çözümüne Yönelik Olarak, Yahudi Halkının, Anavatanında Yeniden Doğuşu) isimli broşür ile girmiştir. Bu broşürde Siyonizmi, Yahudileri Filistin'e yerleştirme amacını güden ve üyelerini Yahudilerin oluşturduğu bir siyasal parti örgütünün kurulması olarak belirtmiştir (Öke, 2002, 23). Birnbaum, Siyonizmin siyasal bir hareket haline gelmesinde çok önemli bir rolü olan Herzl ile bir süre birlikte çalışmıştır.

Viyana'da bir gazeteci olan Theodore Herzl, Siyonist hareketin siyasal bir örgütlenmeye gitmesine, uluslararası alana taşınmasına ve Yahudilerin bir devlet kurma düşüncesinin oluşmasına öncülük etmiştir. 1896 yılında yayınladığı "Der Judenstaat" (Yahudi Devleti) adlı kitabında: Yahudi sorununun, Yahudileri, ülkelerinin bütünlüğünü bozan zararlı bir grup olarak gören antisemitizmin bir sonucu olduğunu ifade etmiştir. Herzl, Yahudilerin birlikte yaşadığı bütün milletlerin ya gizli ya da açıktan açığa antisemitist (Shahak, 2004, 127) olduğunu iddia ederek; "Biz bir devlet, hem de örnek bir devlet kuracak kadar güçlüyüz. Bu amaç için gerekli beşeri ve maddi malzemeye sahibiz. Bir ülkenin tüm haklı ihtiyaçlarını tatmin edecek büyüklükte dünya üzerinde bir yerde bize egemenlik verin, gerisini kendimiz tamamlarız" (Yılmaz, 2009, 34) diye ifade ediyordu. Ancak, kurulacak devletin yerini ve sınırlarını belirtmiyordu. Yahudi sorununun Yahudi Devletinin kurulmasıyla çözülebileceği görüşüne yaygınlık kazandıran Herzl, bu düşüncelerini gerçekleştirmek için, 29 Ağustos 1897'de İsviçre'nin Basel kentinde I. Siyonist Kongresini toplamıştır. Siyonizmin, bu kongre ile tarih sahnesine çıktığı düşünülür. Herzl'e kadar Siyonizm kültürel ve milli bir hareketi ifade ederken, bu kongre ile birlikte, Yahudilerin de bir devlet kurma hakkı olduğu görüşünü savunan siyasal Siyonizm'e dönüşmüştür.

Bu kongreye kadar "Hz. İsa'nın Katilleri" dedikleri Yahudilere mesafeli davranmayı tercih eden (Kara, 2006: 13) ve Yahudi devletinin varlığına karşı çıkan Avrupa Devletleri, 1897 yılında toplanan I. Siyonist Kongresi ile başlayan "Halkı olmayan bir ülkeyi, ülkesi olmayan bir halka devredin..." anlayışı ile Filistin topraklarında bir Yahudi devleti kurma sürecini desteklediler.

19. yüzyılda gelişen liberal düşüncelerle birlikte Avrupa'nın katı Hıristiyan kimliği de hızlı bir şekilde değişime uğramıştı (Marx, 1997, 8). Kilisenin öğretileri etkisini yitirip, yerine seküler düşünce ve ideolojiler hâkim olmuş, Yahudilerin üzerindeki hukuki kısıtlamalar da ortadan kalkmıştı (Kara, 2006, 14).

Ayrıca, 19. yüzyılın ikinci yarısı Avusturya-Macaristan, İngiltere ve Rusya'nın güç kazandığı, Osmanlı Devleti'nin ise zayıflamaya başladığı bir dönemdi. Bu dönemin Yahudiler açısından önemli bir sonucu da ulus devlet kavramının güç kazanması olmuştur. Kurulacak Yahudi devleti nerede olacaktı? Baskı altında oldukları Avrupa'da bunun mümkün olmadığına inanan Yahudi gençler, kendilerini vaat edilmiş topraklara götürecek modern bir Mesih arayışına girmişlerdi (Soy, 2007, 127).

Martin Luther ve Calvin'in "Eski Ahit'e yönelme" hareketi, Yahudilere karşı ilgiyi artırarak, "Hristiyan Siyonizmi"nin başlangıç noktası olmuştur. "Yahudi olmayan Siyonizm" (non-jewish zionism) anlamına gelen Evanjelizm, Yahudi olmadıkları halde Filistin'de bir Yahudi devleti kurmayı isteyen

Protestanların düşünce yapısını açıklamaktadır. Evanjelizm kavramını ilk kullanan kişi de Reform hareketinin lideri Martin Luther'dir.

EVANJELİZM

Evanjelistlerin ilk temsilcileri, 17. yüzyıl İngiltere'sindeki püriten (tutucu) küçük burjuvaziye kadar gider. Martin Luther ve Calvin'in başlattığı Protestan hareketi, püritenlerle birlikte daha radikal bir noktaya geldi ve Eski Ahit'i (Tevrat'ı) inançlarının tek kaynağı haline getirdi. Reformdan önce geçerli olan öğreti, ne Yahudilerin Filistin'e tekrar geri dönme olasılığına, ne herhangi bir seçilmiş millet kavramına, ne de bir Yahudi milletin varlığına yer vermiyordu. Filistin, sadece Hz.İsa'nın "kutsal vatanı" idi. Yahudiler, Tanrı'nın Filistin'e tekrar dönmeyi, kendilerine mukadder kıldığı "seçilmiş millet" olarak görülmüyordu. Reformla birlikte pek çok Hristiyan, Yahudilere karşı olan düşmanlıktan (antisemitizm), Yahudi sempatisine (philosemitizm) yöneldi. Philosemitizm anlayışına göre; Yahudiler, Hristiyanların kurtuluşunda ve Hz.İsa'nın yeniden dünyaya gelmesinde bir rolleri olduğu için "aziz dost" idi.

İlk Siyonist Kongre'nin yapıldığı Basel'de 1985 yılında düzenlenen Birinci Hristiyan Siyonist Kongresinde alınan kararlar arasında; dünyanın değişik yerlerinde yaşayan Yahudilerin İsrail'e göç etmeye teşvik edilmesi, İsrail'in işgal ettiği başta Batı Şeria olmak üzere diğer bölgeleri ilhak etmesi de bulunmaktadır. Kongreye katılan Yahudi bir izleyici Bu kararlara Yahudi halkının üçte ikisinin karşı olduğunu ve yumuşatılması gerektiğini söylemiştir. Uluslararası Hristiyan Elçiliği Temsilcisi'nin verdiği yanıt ise dikkat çekicidir: " Biz Tanrı'nın ne söylediğine bakarız, İsraililerin ne düşündüğü önemli değil. Tanrı, o toprakların Yahudilere ait olduğunu söylüyor." Diye cevap veriyordu. Avrupa'da Yahudilere olan sempati her geçen gün artarken, İngiltere'den ABD'ye göç eden Püritenlerde, ABD'de çalışmalarını sürdürüyordu.

EVANJELİZMİN ABD'DE GELİŞME SÜRECİ

17.yüzyılda İngiltere'de baskı gören Püritenlerin büyük bir kısmı Amerika'ya göç etmişlerdi. ABD, İkinci Dünya Savaşı'na kadar içe kapalı politikaları benimsediğinden Evanjelistlerin, ABD ve dünya siyasetinde pek fazla etkileri olmadı. Washington eliti çoğunlukla seküler aydınlardan oluştuğu için, siyasetle ve Beyaz Saray yönetimiyle araları genellikle mesafeli idi.

İkinci Dünya Savaşı sonrası özellikle Nixon döneminde siyaset ile ilgilenmeye başlayan Evanjelistlerin, Jimmy Carter'ın Başkan seçilmesiyle siyasete olan ilgileri daha da artmıştı. Carter, 1948'de İsrail Devletinin kurulmasını, Yahudilerin yüzyıllar önce sürgün edildikleri yere tekrar dönüşleri olarak yorumluyor ve bunu İncil'in bir mucizesi olarak görüyordu.

Evanjelistler asıl gelişmeyi ise Carter'dan sonra yönetime gelen Ronald Reagan döneminde gerçekleştirdiler (Çetin, 2014, 6). Bill Clinton döneminde güçlerini biraz kaybetse de, George W. Bush döneminde Neoconlarla birlikte etkilerini artırdılar, adeta ABD yönetimini ele geçirdiler. Bugün Evanjelistlerin, ABD'nin ulusal ve uluslararası politikalarını etkileyecek güçte olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Neoconların gerçekleştirmek istedikleri Büyük Ortadoğu Projesi, Evanjelistlerin inançlarıyla birebir ilişkili olduğu yaşanan olaylar ve gelişmelerden anlaşılmaktadır.

Evanjelistler, dünya çapında güçlü televizyonlardan, gazete yayınlarından, internet sitelerinden, video oyunlarından, sinema sektöründen ve bilim-kurgu romanlarından yararlanarak misyonerlik faaliyetlerini etkili bir biçimde sürdürmeleri sonucu, ABD'deki Evanjelist Protestanların sayısında önemli bir artış gözlenmektedir. Evanjelistler, 1987'de Protestan nüfusun yüzde 41'lik bir dilimini oluştururken, 2004'te bu oran yüzde 54'e ulaşmıştır. Bu gün ise 327 milyon olan ABD'nin nüfusunun yaklaşık %35'ni Evanjelistler oluşturmaktadır.

Evanjelik inanca göre; Tanrının bahşettiği nimetler, dünyevi ve uhrevi olmak üzere iki temele dayanır. Dünyevi olanı Yahudiler ile ilgilidir ve Yahudiler vaat edilmiş topraklara sahip olup, Büyük İsrail Devletini kuracak, bütün dünyaya hakim olacak. Uhrevi (öteki dünya) olanı ise Evanjelik Protestanlarla ilgilidir. Evanjelikler ise Büyük İsrail'in kurulmasına yardım edecekler, mükâfatı bu dünyada değil öteki dünyada alacaklar, cennet ile ödüllendirilecekler. Diğer dinlere mensup insanların ise Tanrı için hiçbir önemi yoktur.

Eski Ahit (Tevrat), Yeni Ahit (İncil) ve Tevrat'dan oluşan Kitabı Mukaddes'e göre, İsa Mesih'in yeryüzüne yeniden gelebilmesi için, Tanrının, Yahudilere vaat ettiğine inanılan topraklara sahip olması gerekiyor. Evanjelistlerin, Yahudilere ve İsrail devletine verdikleri desteğin temelinde bu inanış önemli bir yer tutmaktadır. Evanjelik inanca göre, Mesih geldiğinde Yahudiler ve Evanjelikler bir yanda olacak, bunların haricindeki diğer dinlere mensup insanlar ise karşı tarafta yer alacak, iki taraf arasında yaşanacak "Armageddon" adı verilen bu savaşı Yahudi-Evanjelist ittifakı kazanacak ve Yahudiler dünya egemenliğini kuracaklardır.

Amaç dünya egemenliği olduğu için, 1897 yılından itibaren, İsrail devletinin sınırları, Siyonizm'in nihai coğrafyası gizemini korumaktadır. Bu nedenle, İsrail Devleti kurulduğu 1948 yılından itibaren sürekli olarak işgaller ve nüfus yerleştirerek genişliyor. Kendisine tehdit olarak gördüğü ülkeleri, önce istikrarsızlaştırıyor sonra ise parçalanmasına sebep oluyor. Oded Yinon raporu da bu stratejinin kamuoyuna yansıtılan küçük bir parçası olarak önem kazanıyor.

ODED YINON'UN İSRAİL İÇİN STRATEJİ PAPORU

İsrail için strateji üreten beyinlerden biri olan Oded Yinon, "1980'lerde İsrail için Milli Strateji" başlıklı raporunun amacını: "Bugün bizim en yüce ve en temel amacımız başta Ortadoğu olmak üzere Müslüman ülkelerin demografik, stratejik, etnik ve ekonomik bakımından yeni bir dengeye oturtmasını sağlayacak stratejiler geliştirmektir " şeklinde ifade ediyordu.

İsrail Dışişlerinde uzun süre stratejik değerlendirme uzmanı olarak çalışmış Oded Yinon'un, 1982 yılında yazdığı rapor, İsrail'in, basına servis ettiği stratejilerinden biriydi. Bu rapor; İsrail'in, kendi bekası için, başta Ortadoğu'daki Müslüman ülkeler olmak üzere bütün Müslüman ülkeleri parçalayarak, sınırları yeniden çizmeyi, bölgeyi ve dünyayı İsrail için güvenli bir konuma getirmeyi, Büyük İsrail'i kurmayı hedeflendiğini gösteriyor.

Oded Yinon, 1982 yılında Enformasyon Dairesinin İbranice Yayın organı olan Kivunim'de yazdığı raporda özetle; " ...Orta doğu bölgesi, her biri birbirine düşman azınlıklardan ve etnik gruplardan oluşturulmuş 19 devlete bölünmüştür. Dolayısıyla her Müslüman Arap devleti içten etnik ve mezhepsel bölünme tehdidi altındadır. Sosyolojik anlamda Suriye milleti ya da Irak milleti gibi bir millet olgusu yoktur. Bu devletlerin sınırları içinde farklı dini ve etnik guruplar vardır. Irak Suriye'den daha güçlüdür. Yakın gelecekte İsrail için en büyük tehdit Irak'ın gücüdür. Bizim için Irak'ın bölünmesi, Suriye'nin bölünmesinden daha önemlidir." İsraili stratejist, Irak'ı Orta doğu bölgesini kaosa sürükleyebilecek öncelikli hedef olarak gördükleri için, stratejilerini buna göre geliştirdiler. Bu nedenle Irak, Ortadoğu'nun ve Arap Dünyasının Balkanlaştırılması için öncelikli hedefti. Yinon Planı, Irak'ın Kürtler, Şiiler ve Müslümanlar arasında 3'e bölünmesi planlandı. Bugün geldiğimiz nokta Yinon planında öngörülenden farklı değil.

Irak'ın Suriye'den öncelikli hedef olduğuna vurgu yapan Yinon, Irak'ın parçalanması, Yahudi Devleti'nin önündeki en önemli bir hedef olduğunu ifade ediyor. Yinon, 1982 yılında, 1991'deki Körfez Savaşı'nın ardından fiili olarak gerçekleşecek olan Irak'ın parçalanması senaryosunu şöyle açıklamaktadır: "Irak zengin petrol ve doğal gaz kaynakları, etnik ve mezhepsel farklılıklarıyla İsrail için sağlam bir hedef olmaya adaydır. İsrail için Irak'ın bölünmesi Suriye'nin bölünmesinden çok daha önemlidir. Irak, çoğunluğun Şii, yönetici azınlığın ise Sünni olmasına karşı özde komşularından farklı olmayan bir ülkedir. Nüfusun % 65'nin iktidara hiçbir katılımı yoktur. İktidar %20'lik bir seçkin Baas partisinin elindedir. Irak-İran savaşı Irak'ı parçalanmaya götürecek güç kayıplarına ve çökmesine sebep olacaktır. Ayrıca Irak'ın kuzeyinde büyük bir Kürt nüfusu vardır. Yönetimin ordu üzerindeki hakimiyetini ve petrol gelirini kaybettiği taktirde, Irak'ın geleceği Lübnan'ın geleceğinden farksız olacaktır. İktidar %20 Sünni grubun elindedir. Irak etnik ve mezhepsel olarak parçalanacaktır; kuzeyde bir Kürt Devleti, ortada bir Sünni ve güneyde Şii devleti... İktidardaki güçlü askeri rejim dışında Suriye'nin, temelde Lübnan'dan hiçbir farkı yoktur. Suriye'nin, kıyısında bir Alevi devleti, Halep bölgesinde bir Sünni devletine bölünmesi kaçınılmazdır" (Skakak, 2004:4).

Yinon Planı, 1991 Körfez Krizi, 2003 yılında Irak'ın işgali, 2006'da Lübnan savaşı, 2011'de Libya ve Suriye iç savaşı ile yakın bir ilişki içerisinde. "Yinon Planı" Orta doğu ülkelerini zayıflatmak ve sonunda ülkeleri parçalama projesidir. İsrail'in, halkı Müslüman olan devletleri parçalayarak, küçük ve daha zayıf devletler haline getirmenin yol haritasıdır. İsrail askeri ve istihbarat teşkilatı içindeki etkili Siyonist grupların Yinon Planı kapsamında formüle edilen "Büyük İsrail" projesinin gerçekleştirmek için yoğun çaba gösterdikleri bilinmektedir. ABD Başkanı Donald Trump'ın, ABD Büyükelçiliğini Kudüs'e taşıyıp, işgal altındaki topraklarda İsrail yerleşim yerlerinin genişlemesine izin vermesi, Yinon Planı kapsamında formüle edilen "Büyük İsrail" projesinin uygulamasına katkı sağlamaktadır.

Görüldüğü gibi Orta doğu da yaşanan iç savaş ve bölünmeler tesadüfen değil, uzun süreli taktik ve stratejik planların uygulanması sonucu gerçekleştiğini göstermektedir. Başta İsrail olmak üzere bölge üzerinde planları olan devletler, yüzyıl önce oluşmasına katkı sağladıkları etnik ve mezhepsel farklılıkları kullanarak hedeflerine ulaşmışlardır.

Osmanlı İmparatorluğunun dağılmasından sonra, İngiltere ve Fransa, bölgeyi, farklı mezhepsel ve etnik grupları dikkate alarak yapay devletler oluşturmuşlardır (Mackey, 2013, 131). Ortadoğu bölgesinin, Fransa ve İngiltere tarafından bilinçli olarak birbirine düşman olan etnik ve mezhepsel grupların, ileride birbirleri ile çatışmasına zemin hazırlayacak şekilde 19 bölgeye ayrılması, günümüzde yaşanan çatışmaların da alt yapısını oluşturmuştur. Bölge etnik, mezhepsel ve sosyal çöküş içerisine girmiştir. Orta Doğu ülkelerinin çoğunda bağımsızlık dışı siyasal güçlerin yönlendirmesiyle, görece barış müzakereleri ile

kazanılmıştır (Lewis, 2000, 73). Yeni bağımsız olan devletlerde iktidar, batılı güçleri destekleyen egemen ailelere ya da Avrupa'da eğitim görmüş seçkinlere verildi. Bu insanlar devlet kurmak için gerekli bilgi ve tecrübeye sahip değillerdi (Hourani, 2000, 466).

Suriye'de Sünniler çoğunlukta olmasına rağmen, yönetim nüfusun sadece %12'sini oluşturan Şii azınlığın kontrolünde. Irak nüfusunun ise çoğunluğun Şii olmasına rağmen, yönetimdeki azınlık Sünni'dir. Nüfusun %65'i politik konularda söz sahibi değildir, %20'lik elit bir zümre tüm gücü elinde tutmaktadır. Kuveyt'te, Kuveytliler nüfusun sadece %25'ini oluşturmaktadır.

Bahreyn'de Şii'ler çoğunlukta. Ancak güç onlarda değildir. Birleşik Arap Emirlikleri'nde Şii'ler yine çoğunlukta olmasına rağmen, Sünni'ler yönetimdedir. Amman ve Kuzey Yemen içinde aynı şey geçerlidir. Suudi Arabistan'da yönetim Suudi bir azınlık gücün elinde bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi batılı güçler için Sünni veya Şii olmak önemli değildir. Önemli olan istenildiği zaman iç çatışma çıkarmaya olanak verecek idari yapılanmayı kurmaktır. Bunun için bazı ülkelerde Şii azınlığa, bazı ülkelerde ise Sünni azınlığa yönetim teslim edilmiştir. Yönetimin azınlıktaki nüfusun elinde bulunması, büyük bir soruna da neden olabilmektedir. Şöyle ki Suriye ordusu bugün çoğunlukla Sünni'dir. Ancak subaylar Alevi'dir. Irak ordusu ise Sünni kumandanlara sahip Şii bir ordudur. Bu nedenle uzun süre ordunun sadakatini korumak mümkün olmamıştır.

Yinon da etnik ve mezhepsel bu bölünmüşlük üzerine analizi kurarak; Ortadoğu'daki devletlerin kolayca parçalanabilecek bir yapıya sahip olduklarını, birbirine düşman azınlıklardan ve etnik gruplardan oluşturulduğunu, bu devletleri hem kendi içinde hem de birbirleriyle çatışmanın çok kolay olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla bugün her Müslüman Arap devleti, içten etnik-mezhepsel-toplumsal çöküntü tehdidi ile karşı karşıya olup etnik ve mezhepsel çatışmalardan kaynaklı iç savaş tehdidi altındadır (Shakak, 2004:5).

Bugün bölgede yaşanan çatışmaların aslında 100 yıl öncesi bir İngiliz stratejisi olduğunu biz bugün anlıyoruz. Oysa İstanbul Milletvekili Hüseyin Rauf Bey bölgenin ve Türkiye'nin bugün yaşadığı sorunları 100 yıl öncesinden görmüş ve 1923 yılında, Meclisin gizli oturumunda yaptığı konuşmada : *"..İngiltere Hükümeti, bir kararı yüz sene için verir ve yüz sene bu kararı husule getirmek için çalışıyor. İngiltere Hükümeti harbi umumide milli mücadelede ve sulh müzakeratı esnasında muhtelif kanaatlerle bunu izhar etmiştir. Türkiye Halkı ile İngiltere silahla dokuz sene uğraşmış yenememiştir. Fakat doksan bir sene daha olduğunu kabul etmemiz lazımdır... Alem olarak İngiliz diyoruz. Fakat diğerlerini de bu siyasete mürevoic ve taraftar bilelim. Efendiler İngilizlerin bu noktada bir kere içimize girdikten ve Türklüğü birbirinden ayırdıktan sonra tahminlerine göre ayrıca Türklük içinde de mezhep ihtilafı çıkararak, Şiilik ve Sunnilik ihtilafı çıkararak Türklüğü içinden ikiye ayıracaktır. Tehlikenin biri, çok mühimi de budur efendiler....."*

Bolu mebusu Tunalı Hilmi Bey, Namık Kemal'in *"...Tuna vilayeti giderse Rumeli gider..."* sözünü hatırlatarak *"Musul giderse Güneydoğu'nun tehlikeye gireceğini"*.

Rize Mebusu Dr. Abidin Bey de *"...Musul vilayetinden bir karış aramız giderse emin olunuz Anadolu'da tehlikededir. Çünkü Musul Anadolu için bir hayat noktasıdır..."*

Bursa mebusu Emin Bey; *"...Musul'u kaybettiğimizde toprak kayıplarımız devam edecektir. Musul'u verdiğimiz gün hudut Erzurum'dur..."* (TBMM Gizli Celse Zabıtları,1923, 2-3. Celse) diyerek bugün bile stratejistlerin görmekte zorlandığı tehlikeyi yüzyıl önce görmüşlerdir.

Musul verildikten bir yıl sonra Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak, 11 Eylül 1927'de Dışişleri Bakanlığına yazdığı yazıda: *"...İngilizler Musul vilayeti dahilinde Asurilere bir yurt ve özerklik vermek için vaatte bulunmuşlar ve çalışmaya başlamışlardır. Musul vilayetinin Umadiye, Zaho, Ukre, Zibar ve iç ilçelerinde Kürtçeyi resmi dil kabul edip, Kürt cemiyetleri oluşturarak Kürtlük propagandası ve Musul vilayetindeki Türklüğü Kürtleştirme çalışmaları yapılmaktadır. Kürt ağaların iştirakiyle bir kongre akdedilmiştir..."* Sözleri ile, Musul'un verildiği *"Türkiye, İngiltere ve Irak Hükümetleri Arasında Hudut ve İyi Komşuluk Münasebetleri Anlaşması"* na aykırı olan bu faaliyetlere karşı gerekli önlemlerin alınmasını istiyordu.

Kurtuluş Savaşının kahramanları ve Türkiye Cumhuriyetini kuran insanlar, yaptıkları konuşmalarında, uluslararası ilişkilerde yapılan bir uygulamanın sonuçlarının yüzyıl sonra alınacağına dikkat çekmek istemişler ve bu konuyu vurgulamışlardır. Günümüzde ise bugün yapılan bir değişimin sonuçlarını yarın bekliyoruz. Oysa uluslararası ilişkilerde bugün yapılan bir uygulamanın sonuçlarını en az 100 yıl sonra tartışmak gerektiğini cumhuriyeti kuranlar ve tarihi gelişmeler bize öğretiyor.

1982 yılında yazılmış olan bu raporda geçen "Irak'ın ve Suriye'nin bölünmesi" hedefi, bugün gerçekleşmiştir. Ama plan yüz yıl öncesinden yapılmıştır. Raporda Irak'ın kuzeyinde bir Kürt Devleti, ortada Sünni, güneyde ise Şii Devletleri olarak üçe bölüneceği öngörülmektedir. Bugün Irak fiilen bu tarife

göre bölünmüş durumdadır. Bu parçalanmanın mimarı ise Ortadoğu politikasını İsrail'e endekslemiş olan süper güç ABD ve İngiltere'dir (Aranson, 1992, 626).

Bu raporda dikkat çeken diğer bir nokta ise, İsrail'in siyasi hedefinin Mısır'ı parçalamak olduğunu ifade etmesidir. Oysa İsrail ile Mısır 1978 yılında Camp David barış anlaşmasını imzalamışlar ve sözde dost olmuşlardı. Ancak anlaşılıyor ki, İsrail devleti, Mısır'a hiç de dost gözüyle bakmamakta, bu ülkenin parçalanması için sürekli planlar yapmaktadır. Parçalanma ile amaçlanan sonuç; Mısır'ı, 1967 Altı Gün Savaşı sonrasındaki sınırına çekilmeye zorlamak, Sina Yarımadasını yeniden işgal etmek. Başka bir deyişle, Nil'e ulaşmak. Bu bize İsrail, Camp David'i gerçekten barış istediği için değil, bazı stratejik hesaplar nedeniyle yaptığını göstermektedir. Camp David, bir barış değil, uzun bir savaşın içindeki geçici bir ateşkestir ve İsrail'in, Mısır üzerindeki yayılcı hedeflerinden vazgeçmediğinin kanıtıdır. 1992 yılında İsrail Savunma Bakanlığında görevli David İrvi, yaptığı açıklamada: "*Camp David bir ateşkesti, savaş ihtimali her zaman gündemdedir*" diyerek niyetini saklamamıştır.

Yinon, raporunda Mısır'ın nasıl bölüneceğini anlatırken, bu olayın gerçekleşmesinin Kuzey Afrika'da bir domino etkisi yaratacağını belirtiyor. Yinon, Mısır hakkındaki bu analizinin ardından, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn gibi petrol zengini ülkelerin de güçsüz bir yönetime sahip olduklarını, Suudi Arabistan'da nüfusun yarısını Mısırlılar ve Yemenliler gibi yabancıların oluşturduğunu, Suudi azınlığın yönetimi elinde tuttuğunu, Suud ordusunun gerek ülke içerisinden gerek ülke dışından gelecek ciddi bir saldırı karşısında ülkeyi savunamayacağını, 1980 yılında Mekke'de gerçekleşen olayın bunun en iyi örneği olduğunu, bu ülkelerin İsrail'in de girişimleriyle kaosa sürüklenebileceklerini ve dolayısıyla İsrail için engel oluşturma gibi bir şanslarının olmadığını ifade ediyor.

Ralph Schoenman, "Siyonizmin Gizli Tarihi" adıyla Türkçeye de çevrilen kitabında, Oded Yinon'un raporunu konu edindikten sonra şöyle der: "*Bu stratejiden çıkan sonuç, Siyonist hareket için her şeyin bir zaman tablosu üzerinde yazılı olduğu, her bölgenin fetih için işaretlendiği ve bir fırsat hedefi olarak kabul edildiği, ancak bu arada uygun güçler dengesi, ani ve yararlı sonuçlar sağlayacak bir savaş durumu beklendiğidir*" (Schoenmann, 1992:109).

Oded Yinon'un raporu basit bir işgal planı değildir. Uzun vadeli bir stratejidir. Ortadoğu devletleri, küresel güçler için büyük bir stratejik önem ifade etmektedir. Genel anlamda Ortadoğu'nun stratejik önemi, İsrail ve Batılı devletlerin çıkarlarına göre belirlenmektedir (Yıldız,1993, 146). Öncelikle bölgedeki ülkelerin bölünüp parçalanarak güçsüz bir duruma getirilmesi, İsrail'in güvenliğini tehdit edebilecek bir güce ulaşmalarını engellemeyi öngörmektedir. Bu planının asıl hazırlayıcısının ise, Mossad gibi güçlü bir istihbarat servisi olduğu unutulmamalıdır. Samuel Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması", Francis Fukuyama'nın "Devlet İnşası" ve "Tarihin Sonu" tezleri her ne kadar yazarların adıyla anılsalar da, bu görüşlerin Amerika'daki istihbarat servisleri ve think-tank kuruluşlarının geleceği planlama projeleri ile paralellik gösterdiği bilinmektedir. O zaman bu yazarlar söylediği için mi medeniyetler çatışması yaşanmıştır, yoksa medeniyetlerin çatışması planlandığı için mi yazarlar bu kitapları yazmıştır? Sorusuna cevap bulmak gerekir. Yaşadığımız gelişmelerden, ABD'deki istihbarat servisleri ve think thank kuruluşlarının, sadece bir devletin kısa, orta ve uzun vadeli çıkarlarını değil, bir dünya hâkimiyeti oluşturma işlevin de önemli görevler yerine getirdiklerini görüyoruz.

Sadece Ortadoğu ile ilgili yayınlanan açık kaynakları dikkate aldığımızda önümüzdeki yıllarda etnik çatışmaların tüm Ortadoğu'yu kaosa sürükleyeceğini görme olasılığımız oldukça yüksektir. Yinon, raporunda Türkiye'den doğrudan bahsetmemiş sadece, Türkiye nüfusunun %50'sininin Türk Sünni Müslüman, 6 milyon Sunni Kürt, 12 milyon Şii aleviden oluştuğunu ifade etmekle yetinse de, Türkiye'ye de ayrılan özel bir sayfa olduğu ve Ariel Şaron'un "*Türkiye ilgi alanımız içindedir*" şeklindeki açıklaması unutulmamalıdır.

SONUÇ

Oded Yinon'un raporu, Ortadoğu bölgesi ile ilgili yazılmış ne ilk ne de son rapordur. Bu rapor gizli de değildir. Dergilerde, kitaplarda yüzlerce kez kamuoyu oluşturmak üzere yayınlanmış açık bir rapordur. Buna rağmen bize ilginç geliyorsa ve bu gün hala bu rapor üzerinden strateji üretiyor ve tartışıyorsak, hem birey hem de ülke olarak gelişmelerin çok gerisindeyiz demektir. Yaklaşık 40 yıl önce yazılan rapor üzerinden bölgeyi okumak önemli değildir. Önemli olan bölge hakkında rapor yazabilecek bilgi birikimi ve tecrübeye sahip olmaktır. İsrail'in kamuoyuna sızdırdığı değil, gizli tuttuğu bilgileri deşifre ederek gizli niyetlerini öğrenmektir. İsrail gibi istihbarat servisinin çok etkili olduğu, hatta istihbarat devleti olarak tanımlanan bir devletin, bütün stratejisini kamuoyu ile paylaştığını düşünmek en hafif tabiri ile saflık olur.

Ortadoğu, bölgesini yakından etkileyen güçlerin sınırları, İngiltere'den Rusya'ya, Almanya'dan Japonya'ya, Fransa'dan Çin'e, İsrail'den Amerika'ya kadar dünyanın her noktasına uzanır. Bölge ülkelerinin

yukarıda saydığımız küresel güçlerle ilişkileri değişken olduğu gibi, küresel güçlerin kendi aralarında yaşadığı çıkar çatışmaları da son derece karmaşık ve değişkendir. Bu nedenle, Ortadoğu coğrafyası, yüzyılın başından bu yana dünyanın en istikrarsız, en kanlı bölgelerinden biri olmuştur. Savaş, terör, işgal, katliam, baskı, tehcir, göç gibi terimler, Ortadoğu insanı için günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir.

19 Temmuz 2018 günü İsrail Parlamentosu'nda 55 ret oyuna karşılık 62 evet oyuyla kabul edilen Yahudi Ulus Devleti Yasası hakkında konuşan Başbakan Benyamin Netanyahu; "Bu İsrail için bir dönüm noktası. Çok yaşa İsrail Devleti. Bu yasa ile Herzl'in 122 yıl önce ortaya koyduğu prensipler çerçevesinde varoluşumuzun esaslarını tamamladık. İsrail, Yahudi halkının ulus devletidir ve Ortadoğu'da sadece İsrail vatandaşlarının haklarına saygılıdır." şeklinde açıklama yapıyordu.

Yasa ile; Arapça ülkenin resmi dillerinden biri olmaktan çıkarılıyor. İsrail dünyadaki bütün Yahudilerin anavatanı olarak ilan ediliyor, Yahudi yerleşim yerlerinin inşasına devam etmek milli çıkar olarak görülüyor, Filistinlilerin hakları ise yok sayılıyor. Filistinlilere geri dönme hakkını tanımayı ise reddediyordu. Kendi kaderini tayin etme hakkının sadece Yahudilere ait olduğunu, İsrail'in etnik ve dini bir devlet olarak dünyadaki bütün Yahudilerin temsilcisi olduğunu ilan ediyor, hukukta bir boşluk olduğunda, Yahudi şeriatının referans alınacağı, Yahudilerin dini günlerinin resmi tatil sayılacağı yasal güvence altına alınıyor. İsrail vatandaşı olan Filistinliler ise yok sayılıyor.

Orta doğu bölgesinde uzun yıllardır yaşanan çatışmalar sonucu birçok Müslüman ülkede iç savaşlar yaşanmış milyonlarca insan ölmüş, sakat kalmış veya ülkesini terk etmiştir. Yaşanan bu çatışmalardan zarar görmeyen ve hatta güçlenen tek ülke ise İsrail olmuştur.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, bölgede yaşanan olayları sadece dış etkenlere bağlayıp, ülke sorunlarını dikkate almadan kolaycılığa kaçılmasıdır. Çatışmaların nedenlerini sadece dış dinamiklere bağlayarak iç dinamiklerin göz ardı edilmesi kendimizi kandırmaktan başka bir şey değildir. Bunun birde tersini düşünersek, Olayları analiz ederken, sadece iç dinamikleri dikkate alıp dış dinamikleri dikkate almamakta başka bir yanlıştır. Bu nedenle iç ve dış faktörler birlikte değerlendirilmelidir. Bunun içinde güçlü bir istihbarat yapılanmasına ihtiyaç vardır.

Dünyanın en kaygan stratejik zemini olan Ortadoğu'da dış politika üretmek güçlü bir istihbarat servisini zorunlu kılar. Bölgeye şekil veren devlet adamlarının, güçlü istihbarat servislerinin desteğini de alarak ürettikleri stratejilere karşı koyabilmek için, en az onlar kadar bilgili, tecrübeli ve güçlü olunması gerektiği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Aranson, Geoffrey (1992). Hidden Agenda: Us-Israel Relations and Nuclear Question. *The Middle East Journal*, Volume 46, Number 4, 626.
- Çetin, Ensar (2014). Hristiyan Fundamentalizmi Ortadoğu'da Tanrıyı Kıyamete Zorlama Stratejisi", . Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (1), s.1-16.
- Hourani, Albert (2000). *Arap Halkları Tarihi*, Çev. Yavuz Alogan, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kara, İlyam (2006). *HAMAS: Bir Direnişin Perde Arkası*, İstanbul: RA Yayıncılık.
- Lewis, Bernard (2000). *Ortadoğu'nun Çoklu Kimliği*. Çev. Mehmet Harmanlı, İstanbul: Sabah Kitapları.
- Mackey, Sandra (2003). 1920-2002 Çatışmalar Yüzyılı, Ortadoğuda Tarih ve İnanç. *National Geographic Society*, Washington 2003.
- Marx, Karl (1997). *Yahudi Sorunu*. Çev. Niyazi Berkes, Ankara: Sol Yayınları.
- Oğan, Mustafa (1997). *Türkiye-İsrail İlişkilerinin Dünü Bugünü ve Yarını*. İstanbul: Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları.
- Öke, M. Kemal (2002). *Siyonizm'den Uygurluk Çatışmasına Filistin Sorunu*. İstanbul: Ufuk Kitapları.
- Sand, Şlomo (2011). *Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi*. Çev. Işık Ergüden, İstanbul: Doğan Kitap.
- Schoenman, Ralph (1992). *Siyonizmin Gizli Tarihi*. Çev. Aydın Pesen, İstanbul: Kardelen Yayınları.
- Shakak, Israel (2004). *Yahudi Tarihi ve Yahudi Dini*. Çev. Ahmet Emin Dağ, İstanbul: Anka Yayınları.
- Soy, H. Bayram (2007). Birinci Dünya Savaşı'ndan İkinci Irak Savaşı'na Orta Doğu: Medeniyetler Çatışması mı, Çıkar Mücadelesi mi?. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, Sayı:41
- TBMM Gizli Celse Zabıtları,1923: 2-3. Celse.
- Yavuz, G. Yıldız (1993). Ortadoğu'da Silahlanma ve Militarizm. Ed. Sebhattin Şen, *Su Sorunu Türkiye ve Ortadoğu*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Yılmaz, Türel (2009). *Uluslararası Politikada Ortadoğu*. Ankara: Barış Platin Yayınevi.